

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง “ลำไยพืชเศรษฐกิจท้องถิ่น” ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพสวนลำไยสำหรับนักเรียน โรงเรียนสออดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ศึกษาทักษะการประกอบอาชีพทำสวนลำไย หลังการใช้หลักสูตร และศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการประกอบอาชีพทำสวนลำไย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสออดพิทยาคม ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากวิจัยการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ “ลำไยพืชเศรษฐกิจท้องถิ่น” ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนลำไย สำหรับนักเรียนโรงเรียนสออดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสออดพิทยาคม ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. ได้หลักสูตรบูรณาการที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วน มีความสอดคล้องความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และสถานการณ์ท้องถิ่น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ “ลำไยพืชเศรษฐกิจท้องถิ่น” ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนลำไย สำหรับนักเรียนโรงเรียนสออดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ทักษะการปฏิบัติงานประกอบอาชีพทำสวนลำไยของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดีถึงระดับดีมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด
4. เจตคตินักเรียนต่อหลักสูตรบูรณาการ “ลำไยพืชเศรษฐกิจท้องถิ่น” ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนลำไย สำหรับนักเรียนโรงเรียนสออดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ นักเรียนได้มีเจตคติระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ “ลำไยพืชเศรษฐกิจท้องถิ่น” ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนลำไย สำหรับนักเรียนโรงเรียนสออดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพระดับมาก มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชน มีโครงสร้างและองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรครบถ้วน ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนการพัฒนาอย่างมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย สํารวจข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน ผู้ปกครอง ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ความพร้อมของทรัพยากรของสถานศึกษา และความพร้อมของทรัพยากรในท้องถิ่น ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้จัดทำไว้ สํารวจข้อมูลจากผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญการประกอบอาชีพสวนลำไยในท้องถิ่นอำเภอฮอด เพื่อนำมาเป็นตัวกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1962) อ้างถึงใน รุจิร ภูสาระ, 2545 หน้า 61-64) ที่ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเริ่มจากระดับชั้นเรียน และเน้นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล และเป็นการวิจัยชี้ความต้องการไปจนถึงจัดประสบการณ์การเรียนรู้และวิเคราะห์หลักสูตร มีประโยชน์เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างยิ่ง (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช, 2542, หน้า 90)

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทำสวนลำไย โดยนำเนื้อหาสาระที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องราวเดียวกันและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นองค์รวม สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเนื้อหาสาระตามรูปแบบการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 4 งานอาชีพ สาระที่ 4 เทคโนโลยีประกอบด้วยเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกลำไย การผลิตลำไย การคัดเลือกพันธุ์ลำไย การตัดแต่งช่อผลลำไย การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยว กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการเขียนบันทึก/รายงาน/สรุปผลการสืบค้น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สาระที่ 2 สถิติและความน่าจะเป็น ประกอบด้วยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสถิติการผลิตลำไย (สูตรสำหรับให้สาร) การวางแผนความน่าจะเป็น

เป็นในการผลิตลำไย และเกี่ยวเกี่ยว กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับโครงสร้างดอกลำไย การขยายพันธุ์ลำไย การใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการเพิ่มผลิต การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติและพันธุ์ลำไย และกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแล บำรุงรักษาสวนลำไย (ระบบสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยที่ดีในสวนลำไย) ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน แล้วนำมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สังกัด อุทรานันท์ (2532) ที่เขียนไว้ว่าการจัดทำหลักสูตร ผู้สร้างหลักสูตรจะต้องพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกับสภาพท้องถิ่น ดำเนินการเลือกเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักสูตรแกนกลางสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และหากสิ่งไหนไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ก็ดำเนินการสร้างวิชาใหม่ และในการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบจำลองชิปปี้ (CIPP MODEL) ของ สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam, 1971) ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น คือ คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียน และงบประมาณ ด้านกระบวนการ คือ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ด้านผลผลิต คือ คุณภาพของผู้สำเร็จหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนด และความสามารถในการปฏิบัติงาน ประกอบอาชีพสวนลำไยของนักเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร การดำเนินการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดในการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ของธารง บัวศรี (2542) ที่กล่าวว่า “การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้เป็นการทบทวน ตรวจสอบ เพื่อความแน่ใจว่าหลักสูตรต้นแบบที่จัดทำขึ้นยังมีสิ่งใดบกพร่อง สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขและมีผลกระทบโดยบุคคล 3 ฝ่าย คือ โดยผู้จัดทำหลักสูตรเอง โดยผู้เชี่ยวชาญ และโดยผู้ที่สนใจการศึกษาในชุมชน ผลการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย 4.59 ซึ่งสรุปตามเกณฑ์การประเมินได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพระดับมากที่สุดอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากจุดประสงค์การเรียนรู้จะช่วยบอกถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงให้เห็นจากการปฏิบัติงานโดยสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้จริงซึ่งจากวิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการประกอบอาชีพทำสวนลำไยในท้องถิ่น ที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และการวัดประเมินที่เป็นการประเมินตามสภาพจริงจากการ

ปฏิบัติงานทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนแสดงออกได้อย่างชัดเจน เมื่อการเรียนรู้สิ้นสุดลง

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนร่วมกับวิทยาท้องถิ่นซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพทำสวนลำไยในท้องถิ่นอำเภอ สอด โดยทำการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเท่ากับ 9.67 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.54 แล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ประเมินตามสภาพจริงด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เท่ากับ 16.20 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.95 ผลการทดลอง พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ โจทิพย์ เชื้อรัตนพงศ์ (2539) ที่เขียนไว้ว่า “การนำหลักสูตรไปทดลองใช้เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่าสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด”

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรทุกขั้นตอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อให้มีความเหมาะสมและทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงความเป็นมา สารการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และ โครงสร้างเวลาเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ จากการนำหลักสูตรไปใช้จริง พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการบำรุง ดูแลรักษาลำไย ควรเพิ่มเวลาให้นักเรียนมากขึ้น เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติที่หลากหลายขั้นตอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีเวลาเตรียม อุปกรณ์ และปฏิบัติงานได้อย่างครบขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับสังด์ อุทรานันท์ (2532) “การพัฒนาหลักสูตรหลังจากที่ทำการประเมินผลการใช้หลักสูตร จะทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้น มีความเหมาะสมเพียงใด หากพบว่ามีข้อบกพร่องก็จะต้องทำการแก้ไขปรับปรุง

2. ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง วัดและประเมินผลระหว่างปฏิบัติตามสภาพจริง ประกอบกับการเรียนรู้จากสถานที่จริงคือ สวนลำไย กับวิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำสวนลำไยมาถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้ผลการเรียนของก้าวหน้าขึ้น ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตรได้ จนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ชาตรี ตำราญ (2544) ที่เขียนไว้ว่า การเรียนรู้ที่ดีเมื่อนักเรียนลงมือกระทำ และการได้ฝึกซ้ำ ๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญญาแก่ผู้เรียน และผลการวิจัยที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ ฤทัย สุขเลิศ (2552) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องอาชีพทำสวนลำไยในชุมชนโป่งน้ำร้อน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ผลงานวิจัยของ วัชรมา วรณอำไพ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง ปลูกกล้วยน้ำว้าเพิ่มค่าร่วมพัฒนาภูมิปัญญาไทย กลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบ ผสานวิธี ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น แบบบูรณาการ เรื่อง ปลูกกล้วยน้ำว้าเพิ่มค่า ร่วมพัฒนาภูมิปัญญาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าและก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติงานประกอบอาชีพทำสวนลำไย หลังจากการเรียนด้วย หลักสูตรที่สร้างขึ้นนักเรียนมีผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานประกอบอาชีพทำสวนลำไยผ่าน เกณฑ์การประเมินร้อยละ 100 โดยอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 73.33 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 26.67 และไม่พบนักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานประกอบอาชีพทำสวนลำไยอยู่ในระดับค่อนข้างดี , พอใช้ และควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานการประกอบอาชีพทำสวน ลำไยได้รับการประเมินว่าสามารถนำไปใช้ได้ในการประเมิน และเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ของหลักสูตรที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ คือให้นักเรียนได้แสดงออกพฤติกรรมการเรียนรู้ ได้ลง มือทำและฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ได้คิดสร้างสรรค์ ได้ใช้ความสามารถของตน วิธีการสังเกต การสาธิต การได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากสื่อของจริง แหล่งเรียนรู้จริง โดยผู้มีความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการประกอบอาชีพทำสวนลำไย ซึ่งเป็นผลให้นักเรียนเกิดทักษะในการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2546, หน้า 11) ที่เขียนไว้ว่ากลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและ ครอบครั้ว การงานอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและมีอาชีพ มีทักษะ การทำงาน การประกอบอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิด ของ ทิศนา แจมมณี (2544, หน้า 37) ที่ กล่าวว่าการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลง โดยการเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตนเอง ทั้งด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิด และการกระทำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา เชื้อแก้ว (2552) ซึ่งได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง ป่าชายเลน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลการวัดทักษะทางการ ปฏิบัติหลังเรียน โดยใช้แบบวัดทักษะที่กำหนดรายการพฤติกรรมบ่งชี้การปฏิบัติได้ และมี เกณฑ์การให้คะแนนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนปฏิบัติตามรายการที่กำหนดได้ และมีคะแนนทักษะการปฏิบัติในระดับดี

4. ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการประกอบอาชีพทำสวนลำไย พบว่าหลังจากนักเรียนเรียนรู้ด้วยหลักสูตรบูรณาการ “ลำไยพืชเศรษฐกิจท้องถิ่น” ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนลำไย สำหรับนักเรียนโรงเรียนสอศพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก ซึ่งประเมินโดยใช้แบบสอบถามความรู้สึกรู้สึกที่มีการประกอบอาชีพทำสวนลำไยหลังเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท มี 5 ระดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนจัดการเรียนรู้ได้เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และเรียนรู้กับครูซึ่งเป็นวิทยากรท้องถิ่นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์แต่ละสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรได้ถูกต้องเหมาะสมกับการปฏิบัติจริง นักเรียนสามารถโต้ตอบระหว่างการปฏิบัติเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่พึงประสงค์ต่อการประกอบอาชีพทำสวนลำไย มีความภาคภูมิใจในอาชีพของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2544, หน้า 235) ที่เขียนไว้ว่า การพัฒนาด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น เป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงกับค่านิยมนั้นและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทัย สุขเลิศ (2552) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องอาชีพทำสวนลำไยในชุมชนโป่งน้ำร้อน โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นำบุคคลในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เจตคติของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรระดับมาก และนักเรียนยินดีประกอบอาชีพทำสวนลำไยเพื่อหารายได้มีค่าเฉลี่ยเจตคติสูงสุด เช่นเดียวกับการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยศึกษา รายการที่นักเรียนเกิดความรัก ความหวงแหนต่อการประกอบอาชีพทำสวนลำไยของชุมชนและท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรบูรณาการ “ลำไยพืชเศรษฐกิจท้องถิ่น” ส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนลำไย สำหรับนักเรียนโรงเรียนสอศพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทท้องถิ่น
2. ผู้เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้จะต้องเป็นผู้บริหารการจัดการเรียนรู้ ในด้านวิทยากร สื่อและแหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน ให้ครบและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ หรืออาจใช้วิธีการให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนแต่ละกิจกรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนทุกระดับชั้น เป็นรายวิชาเพิ่มเติม โดยบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพในท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจและรักท้องถิ่น หวงแหนทรัพยากรที่มีในชุมชน
2. การพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องพืชเศรษฐกิจ เช่น ลำไย ในครั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาด การตลาดในโลกยุคไร้พรมแดน การสร้างนวัตกรรมเพิ่มผลผลิต การประกอบอาชีพทำสวนลำไยที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และรักสิ่งแวดล้อม